

d'Oultremont
COLLEGE

Anti-pestprotocol

Versie januari 2022.

Goedgekeurd door de MR op 24 januari 2022

Inhoudsopgave

1.	Pesten.....	4
	Wat is pesten?	4
	Wat is Cyberpesten?	4
	Hoe wordt er gepest?	4
	De gepeste leerling	5
	De pestende leerling	6
	Het aanpakken van pesten.....	7
2.	Pestprotocol	8
	2.1 Uitgangspunten.....	8
	2.2 De vijfsporenaanpak.....	8
	Het bieden van steun aan de ouders	9
	2.3 Preventieve maatregelen	9
	2.4 Het stappenplan na een melding van pesten.....	9
	De mentor	9
	De afdelingscoördinator.....	10
	De rol van de ondersteuningscoördinator	10
	Vervolgstappen	10
	Schorsing.....	10
	Schoolverwijdering	10
	De taak van de vakdocenten en OPP.....	11
	2.5 Digitaal pesten ofwel Cyberpesten.....	11
	De algemene verantwoordelijkheid van de school	11
	Het stappenplan na een melding van cyberpesten	11
	Stalking	11
	Discriminatie	12
	Grooming.....	12
	Algemene richtlijnen voor het veilig gebruik van social media	12
	Bijlage 1	13
	Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten	13
	Bijlage 2	14
	Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling	14
	Bijlage 3	15
	Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest	15
	Bijlage IV.....	16
	Contract 'Veilig in school'	16
	Bijlage V.....	17
	Tips voor leerlingen om veilig te internetten	17
	Bijlage VI.....	18
	Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten.....	18

Inleiding

Dit is het anti-pestprotocol van het d'Oultremont College. Enerzijds bevat dit protocol uitleg en zowel algemene als specifieke richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds staan er ook voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

Dit anti-pestprotocol is erop gericht om zowel schoolpersoneel als ouders en het liefst ook de jongeren op de hoogte te brengen van alles wat school doet om een veilige omgeving te scheppen. Het d'Oultremont College streeft ernaar een omgeving te creëren waarin leerlingen, medewerkers en ouders zich veilig voelen en in harmonie samenwerken. Dit vertaalt zich in betrokkenheid op elkaar in een omgeving waar iedereen binnen de gestelde normen zichzelf durft en kan zijn. Veiligheid is verbonden aan het sterk pedagogisch klimaat van de school en hiermee wordt geïnvesteerd in de betrokkenheid en het stimuleren van de ontwikkeling van de leerlingen.

Deze visie vertalen wij in 2 basisgedragsregels waaraan wij ons allemaal houden:

1. Communiceren doe je op een respectvolle manier.
2. Je hebt respect voor elkaar en elkaars spullen.

Met behulp van dit anti-pestprotocol willen wij het pestgedrag op school niet alleen aanpakken, maar ook voorkomen. In dit protocol is een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd of gemeld. Ouders worden bij de aanpak intensief betrokken, omdat pestgedrag zich vaak niet alleen beperkt tot school en omdat oorzaken vaak ook niet alleen binnen school liggen.

Dit anti-pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten kunnen pestgedrag signaleren en onderkennen.
- Het anti-pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
 - o Het voorkomen van pestgedrag;
 - o Het tijdig signaleren van pestgedrag;
 - o Het remediëren/bespreekbaar maken van pestgedrag;
 - o Het aanpakken van pestgedrag.

De samenwerking tussen ouders en school is essentieel om pestgedrag te voorkomen en om te buigen.

1. Pesten

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling(en) regelmatig en systematisch door één of meerdere leerlingen bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Pestgedrag kan leiden tot een gevoel van eenzaamheid en ongelukkig zijn van het slachtoffer.

Duidelijk onderscheid is er tussen pesten en plagen. Als je geplaagd wordt, kun je altijd terugplagen. Daar ontstaan geen problemen van. Plagen is niet gemeen, plagen is voor alle partijen grappig. Om plagen kun je lachen, niet iedere keer dezelfde is aan de beurt. Plagen is ook meestal één tegen één en is makkelijk te stoppen. Het is niet zo dat je met plagen niet op hoeft te letten. Als dezelfde persoon lang of veel geplaagd wordt, dan kan het zijn dat de ontvanger het niet meer leuk vindt. In deze situaties is het geen plagen meer, maar pesten.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en docenten slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten docenten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent dit dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Met dit anti-pestprotocol wordt zichtbaar dat het d'Oultremont College het aanpakken van pesten serieus neemt en welke stappen we met elkaar (school, ouders en leerlingen) zetten om pesten te stoppen of te voorkomen.

Wat is Cyberpesten?

Cyberpesten is een vorm van pesten waarbij gebruik wordt gemaakt van het internet of social media. Deze manier van pesten is lang niet altijd zichtbaar zoals het pesten in het 'echte leven'. Het gebeurt veel via de mobiele telefoon of via internet. Het nadeel van cyberpesten is dat het vaak anoniem gebeurt, wat de pester een extra machtspositie geeft.

Cyberpesten kan nog veel harder aankomen dan direct pesten in het dagelijkse leven. Dit komt doordat de ouders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Het kan 7 dagen per week, 24 uur per dag doorgaan. Eenmaal geplaatst zijn de berichten of foto's vaak moeilijk te verwijderen. Veel jongeren zijn aangesloten op groepen. Dat betekent dat een druk op de knop een beeld of tekst naar de hele klas stuurt. Een video op bijvoorbeeld YouTube kan zelfs door de hele wereld gezien worden.

Hoe wordt er gepest?

Er kan op verschillende manieren gepest worden;

Met woorden:

- vernederen, belachelijk maken

- schelden
- dreigen
- met bijnamen aanspreken
- versturen van gemene briefjes, mailtjes, sms'jes, WhatsApp berichten, Snapchat, Instagram

Lichamelijk:

- trekken aan kleding, duwen en sjoeren
- schoppen en slaan
- krabben en aan haren trekken
- wapens gebruiken

Achtervolgen:

- opjagen en achterna lopen
- in de val laten lopen, klem zetten of rijden
- opsluiten

Uitsluiting:

- doodzwijgen en negeren
- uitsluiten van feestjes
- uitsluiting bij groepsopdrachten

Stelen en vernielen:

- afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen
- kliederen op boeken
- banden lek prikken, fiets beschadigen

Afpersing:

- dwingen om geld of spullen af te geven
- het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

Cyberpesten:

- Haatmail/dreigmail: schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen en bedreigen.
- Beeldpesten: beschamende foto's en video's tegen iemands zin in online zetten of verspreiden. Soms worden de beelden eerst bewerkt.
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van haatmail of bijvoorbeeld het dreigen met geweld in chatrooms.
- Grooming: vaak oudere mannen die via internet het vertrouwen winnen van een minderjarige met als doel de jongere tot seksueel gedrag te verleiden.
- Sexting: online seks, variërend van flirten tot het verzenden van seksuele beelden.
- Hacken: gegevens stelen, instellingen aanpassen of het uit naam van een ander versturen van haatmail.

Tussen plagerij en pesten loopt een diffuse grens, die voor ieder persoonlijk verschillend is. Iedereen is gerechtigd zelf aan te geven wat hij als acceptabel beschouwt.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen eerder gepest in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, in onveilige situaties dus. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of gedragen zich een beetje anders dan de anderen. Ook kan spelen dat een kind

eigenschappen/kenmerken heeft die collectief worden afgewezen zoals: overgewicht, homoseksualiteit of een andere huidskleur dan wel cultuur hebben. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte.
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt.
- Het probleem lijkt onoplosbaar.
- Het idee dat het niet mag klikken.

Mogelijke signalen van gepest worden:

- Niet meer naar school willen.
- Niet meer over school vertellen thuis.
- Geen andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden.
- Slechtere resultaten op school dan vroeger.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben.
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen.
- Niet willen gaan slapen, slecht slapen.
- De verjaardag niet willen vieren.
- Niet buiten willen spelen.
- Niet alleen een boodschap durven doen.
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan.
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen.
- Thuis of op school prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.

De pestende leerling

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er in hun ogen immers om, om gepest te worden. Dit kan een narcistische trek zijn, maar ook voortkomen uit experimenteergedrag van pubers met intimidatie- en machtsuitoefening. Soms kennen zij geen betere manier om een probleem op te lossen.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie of negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers.
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; iemand is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een diep gevoelde woede die afgereageerd wordt op een zwakkere (narcisme).
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid) of juist een te sterk gevoel voor autonomie.
- Een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde.

De meelopers en de andere leerlingen

Meelopers zijn omstanders die incidenteel actief of passief meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo

zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Het is belangrijk deze groep leerlingen tot helpers te maken.

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school.

Pesten kan namelijk grote gevolgen hebben voor de gepeste (onzekerheid, faalangst, depressie, zelfdoding) en de pester (problemen met sociale relaties, positief tegenover het gebruik van geweld, heeft grotere kans in het criminele circuit te komen). De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

2. Pestprotocol

Het pestprotocol (zie bijlage 1) vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgesteld dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

2.1 Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
2. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Met het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol (zie bijlage I) laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

2.2 De vijfsporenaanpak

Door het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol heeft de school zich verbonden aan de vijfsporenaanpak. Dit houdt in dat aan de 5 betrokken partijen aandacht wordt besteed:

De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt dat de medewerkers voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.

De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is waardoor een klimaat ontstaat waarin pesten bespreekbaar gemaakt kan worden.

De school heeft twee vertrouwenspersonen in dienst. Als een leerling behoefte heeft aan het bespreken van een vertrouwenskwestie, kan hij anoniem een gesprek bij één van de vertrouwenspersonen aanvragen.

Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd is.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Het aanbieden van hulp door de mentor, de afdelingscoördinator, de zorgcoördinator of de schoolmaatschappelijk werker.
- Ouders worden geïnformeerd.
- Zorg dragen voor vervolggelofte(n).

Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp door de mentor, de afdelingscoördinator, de zorgcoördinator of de schoolmaatschappelijk werker.
- Ouders worden geïnformeerd.
- Zorg dragen voor vervolggelofte(n).

Het betrekken van de middengroep bij het pesten

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen en die van de school hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.

De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter, een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een (sociale vaardigheids-) training aan bijdragen.

2.3 Preventieve maatregelen

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

In alle leerjaren wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere mentorlessen. De leerlingen onderschrijven aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel pester als het slachtoffer.

2.4 Het stappenplan na een melding van pesten

De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor neemt contact op met de ouders van de pester en de gepeste en betreft hen bij de oplossing.
3. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
4. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
5. Indien het probleem escaleert, meldt de mentor het gedrag aan de betreffende afdelingscoördinator. Hij overhandigt de afdelingscoördinator het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

In de bovenbouw is sprake van flexibel mentoraat. Bovenbouwleerlingen kunnen er zelf voor kiezen om wel of geen mentor te nemen. Als leerlingen geen mentor kiezen, worden zij (administratief) wel onder de mentoren verdeeld. Mocht een leerling zonder gekozen mentor ondersteuning nodig hebben, dan heeft elke leerling dus een mentor die deze ondersteuning kan bieden.

De afdelingscoördinator

1. De afdelingscoördinator kan in onderling overleg, de rol van de mentor overnemen bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 - confronteren (zie bijlage III)
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij bepaald gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
5. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de ondersteuningscoördinator.
6. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
7. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
8. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.
9. De mentor maakt een kort verslag en plaatst dat in magister, waarbij hij alleen de afdelingscoördinator, het zorgteam en de directie autoriseert.
10. De afdelingscoördinator zorgt voor een vervolggesprek.

De rol van de ondersteuningscoördinator

- Zij ondersteunt, waar nodig, mentoren en afdelingscoördinatoren tijdens de verschillende fasen in het proces.
- Zij biedt, in overleg met de afdelingscoördinator en mentor, op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
- Zij kan, waar nodig, een inbreng hebben tijdens de mentorlessen.
- Zij vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek via d'Oultreinfo.

Vervolgstappen

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, worden ouders en kind voor een gesprek uitgenodigd. In dat gesprek wordt nogmaals doorgenomen welke afspraken er zijn gemaakt en wordt geprobeerd te achterhalen waarom de leerling weer teruggevallen is in zijn oude gedrag. Tijdens dit gesprek worden ouders en kind gevraagd een anti-pestcontract te tekenen (zie bijlage V).

Schorsing

Wanneer het anti-pestcontract geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. Als er ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt, is er overleg met de adjunct-directeur en volgt een langere schorsing. Indien nodig wordt het gedrag van de leerling besproken in het Intern Zorg Overleg (IZO) en vervolgens in het extern Ondersteuningsteam (OT). Als de problemen zich blijven voordoen, kan de leerling besproken worden binnen de Advies Commissie Toelaatbaarheid (ACT) en kan een plaatsing binnen het OPDC een optie zijn.

Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering. De school is wel verantwoordelijk voor het zoeken naar een andere school.

Het hierboven weergegeven stappenplan is een algemene leidraad. Als een interventie succes heeft, kunnen vervolgstappen achterwege blijven. Het in het stappenplan genoemde traject bij aanhoudend pesten is geen automatisme. Per leerling wordt bekeken welke maatregelen het meest passend zijn. Hierbij kunnen verschillen optreden.

De taak van de vakdocenten en OPP

De docenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor, zodat hulp en overleg in gang gezet kan worden.

2.5 Digitaal pesten ofwel Cyberpesten

De algemene verantwoordelijkheid van de school

Sinds 1 augustus 2015 geldt de wet Sociale Veiligheid op Scholen. Deze wet bepaalt dat de school verantwoordelijk is voor een veilig en positief schoolklimaat. Dit betekent concreet in het geval van cyberpesten:

- Docenten scholen in mediawijsheid.
- Zorg dragen voor lesprogramma's op het gebied van mediawijsheid. Deze lesprogramma's worden momenteel op aanvraag bekostigd door de gemeente.
- Het informeren van leerlingen over de wettelijke strafbaarheid van bepaalde vormen van cyberpesten
- Afdelingscoördinatoren, mentoren en docenten signaleren kleine en grote ergernissen en hebben aandacht voor het leren omgaan van leerlingen met onderlinge spanningen, zodat deze niet op het internet uitgevochten hoeven te worden.

Het stappenplan na een melding van cyberpesten

Als er bij een leerling sprake is van cyberpesten, meldt de leerling dit bij zijn mentor. Het is van belang om snel te handelen. De mentor zal met de betreffende leerlingen onderstaande stappen doorlopen:

- Bewaar de berichten: Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt, te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (selecteren, kopiëren en afdrukken). Bewaar ze bijvoorbeeld via de berichtengeschiedenis.
- Blokkeren van de afzender: Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij pestmail kan blokkeren. Als er aangifte gedaan gaat worden, wacht dan met het blokkeren.
- Probeer de afzender op te sporen: Soms is de dader te achterhalen door via het IP-adres van het bericht uit te zoeken vanaf welke computer op school dit bericht is verzonden. Het is mogelijk om via het IP-adres van een e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Neem daarom als mentor contact op met de systeembeheerder.
- Als de dader een leerling van de school is, dan volgen dezelfde stappen als bij offline pesten.
- Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling: Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
- Verwijs de ouders zo nodig door: Via www.pestweb.nl kunnen ouders bellen, chatten en mailen met hulpverleners. Zij hebben ook een telefoonnummer dat op werkdagen van 10:00uur-15:00uur bereikbaar is: 0800-5010. Er kan ook gebeld worden met de Vertrouwensinspectie: 0900-1113111 (lokaal tarief). Zij zijn bereikbaar op werkdagen van 08:00uur-17:00uur.

Stalking

In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd, is er sprake van stalking en kunnen de ouders aangifte doen. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp www.slachtofferhulp.nl. Telefoonnummer 0900-0101 (gebruikelijke belkosten). Zij zijn telefonisch bereikbaar van maandag t/m vrijdag tussen 08:00 uur-20:00 uur en op zaterdag tussen 10:00 uur-17:00 uur.

Discriminatie

In het geval van discriminerende berichten dan wel beelden kan melding worden gedaan bij Bureau Discriminatiezaken: www.bureaudiscriminatiezaken.nl Mogelijk gaat de discriminatie zover dat aangifte bij de politie zinvol is.

Grooming

Er is sprake van grooming als een volwassene via ICT contact legt met een kind, met de intentie om dat kind te ontmoeten met het doel om seksueel misbruik te plegen of kinderpornografische afbeeldingen te produceren. Adviseer ouders aangifte te doen bij de politie. Adviseer hen ook om het betreffende contact **niet** te blokkeren. Wijs erop dat ouders niet uitgebreid met hun kinderen praten, maar meteen naar de politie stappen. Als ouders eerst met hun kinderen praten, kan het bewijs als zwakker bevonden worden.

School overstijgende problematiek

Het cyberpesten speelt vaak niet alleen op school, ook buiten school gaat het cyberpesten vaak door. De mentor zal daarom ouders adviseren in wat hieraan te doen. Het stappenplan na een melding van cyberpesten zal met ouders besproken worden. Als er sprake is van stalking, discriminatie of grooming dan zal directie samen met de vertrouwenspersoon contact opnemen met ouders en vervolgstappen bespreken.

Algemene richtlijnen voor het veilig gebruik van social media

- Beschermen van persoonlijke gegevens.
- Voorzichtig zijn met e-mails/berichten/uitnodigingen bij contact van onbekenden.
- Wees er altijd bewust van dat heel veel mensen een post kunnen zien/lezen.
- Beelden via de webcam kunnen door de ander bewaard en later eventueel misbruikt worden. Ook komt een fake webcam voor. Je denkt iemand te zien chatten, maar het is een filmpje.
- Beschermen van computer tegen virussen.
- Wachtwoord aan niemand geven en oppassen voor meekijkers.
- Oppassen voor "gratis". Het kunnen trucjes zijn om aan wachtwoorden/e-mails te komen.
- Beseffen dat op het internet niemand te zien of te horen is. Kies woorden zorgvuldig, misverstanden zijn zo geboren.
- Beseffen dat mensen niet te zien zijn en dus heel anders kunnen zijn dan ze zich voordoen.
- Een computer of telefoon kan gewoon uit of weggelegd worden. Als er dingen gebeuren die pijnlijk of moeilijk zijn, neem eerst tijd om na te denken en dan te reageren.
- Bij misbruik zal er vroeg of laat gevraagd worden iets te doen wat ongewenst is. Sterke personen weten dat soms toch voor elkaar te krijgen. Vanaf dat moment kan er bedreigd worden; 'Als je niet doet wat ik wil, dan...' Trap hier niet in! Ze kunnen weinig doen, ook al voelt het bedreigend. Zoek onmiddellijk hulp bij anderen (ouders, school, vrienden, pesten.nl, etc.).
- Gebruik een krachtige schuilnaam op het internet, dan wordt er minder snel gepest.
- Pas op met afspraken maken in het echt. Kies een openbare plek, neem iemand mee en kijk eerst zelf vanaf een plek met afstand met wie je te maken hebt.
- In groepsapps; vecht geen conflicten uit via social media en negeer nare opmerkingen of zeg dat je het niet leuk vindt. Laat het daarbij en gebruik vooral zelf alleen vriendelijke woorden. Ga niet meedoen met "nasty" taalgebruik.

Bijlage 1

Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen Pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (+ 375.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (+ 56.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van kinderen en jongeren, in het bijzonder door de docenten en door de ouders.
2. Het bevoegd gezag en directie gaan, om een passend en afdoend antwoord te vinden op het pestprobleem, uit van een zo goed mogelijke samenwerking tussen leraren, ouders en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid dat gericht is op samenwerking.
3. Onze school wenst een samenwerking, zoals bedoeld onder punt 2., ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en te onderhouden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
 - het werken met de 'vijfsporenaanpak';
 - het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het pestprobleem;
 - het bewust maken en bewust houden van de (levenslange) gevolgen van pesten;
 - een gerichte voorlichting over de preventie en de aanpak van het pesten aan alle ouders van de school;
 - het zorgen voor een voor iedere aan de school verbonden persoon toegankelijke, actuele informatie over het pestprobleem, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen;
 - het beschikbaar stellen van geld waarmee de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen, activiteiten voor ouders, de aanschaf van boeken en andere informatie wordt bekostigd;
 - samenwerking te zoeken en afspraken te maken met andere scholen in de buurt over de aanpak van het pesten;
 - Het delen van de opgedane ervaringen met andere scholen.
5. Als het protocol is ondertekend, wordt de tekst van het protocol op de website van de school geplaatst.
6. Het bevoegd gezag en de directie zorgen er verder voor dat naar aanleiding van de ondertekening van dit protocol een beleid tegen het pesten wordt geformuleerd. Dit beleid wordt in het schoolplan en de schoolgids opgenomen.

Naam en plaats van de school:

Getekend namens:

Bevoegd gezag directie/personeel:

Oudervereniging:

Medezeggenschapsraad:

Leerlingenraad:

Bijlage 2

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.

Bijlage 3

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Alvorens er een gesprek met de pester wordt gehouden, heeft degene die het gesprek aangaat zich er van overtuigd dat degene met wie het gesprek plaatsvindt inderdaad schuldig is aan het gemelde gedrag. Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- **Probleemgericht.** Richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- **relatiegericht.** Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- **specifiek blijven.** Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- **veranderingsgericht.** Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van de ondersteuningscoördinator (vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.

Bijlage IV

Contract 'Veilig in school'

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school. Daarom houd ik mij in ieder geval aan de volgende afspraken:

1. Ik accepteer de ander zoals hij/ zij is.
2. Ik scheld niet en doe niet mee aan uitlachen en roddelen.
3. Ik blijf van de spullen van een ander af.
4. Als er ruzie is, speel ik niet voor eigen rechter.
5. Ik bedreig niemand, niet met woorden, niet met handelen en niet digitaal.
6. Ik gebruik geen geweld, ook geen digitaal geweld.
7. Als iemand mij hindert, vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen.
8. Als dat niet helpt, vraag ik een docent of mijn mentor om hulp.

Door mijn handtekening onder dit contract te zetten, beloof ik dat ik mijn uiterste best zal doen bovenstaande uitspraken na te leven. Doe ik dat niet, dan zal de school maatregelen nemen.

Naam en klas: _____

Datum: _____

Handtekening leerling: _____

Handtekening ouders: _____

Bijlage V

Tips voor leerlingen om veilig te internetten

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Deel nooit privégegevens, zoals naam, adres, telefoonnummer of de naam van je school.
- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart e-mailadres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Kies een lang wachtwoord en zorg dat je wachtwoorden geheim blijven (ook voor je beste vriend(in)en) en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent. Spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan de foto jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Scherm je profiel zoveel mogelijk af; 'alleen voor vrienden' is de beste optie
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. De beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.
- Wees selectief in het accepteren van een vriendschapsverzoek; doe dit alleen wanneer je iemand in het echte leven ooit hebt ontmoet.
- Je hoeft niet altijd een mening te hebben of te delen via internet.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender of blokkeer een nummer op je telefoon.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je mentor of afdelingscoördinator toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.

Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenslaf.nl

Bijlage VI

Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten

Algemene zoekpagina's

- www.pesten.startkabel.nl
- www.pesten.startpagina.nl

Pesten (algemeen)

- www.pestweb.nl Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, leerlingen, ouders en leerkrachten.

Cyberpesten/veilig internetgebruik/veilige school

- www.stopdigitaalpesten.nl Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame).
- www.veiliginternetten.nl Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.
- www.meldknop.nl Informatie over en hulp bij internetproblemen. Bedoeld voor jongeren. Aan bod komen o.a. pesten, seks en stalking.
- www.internetsporen.nl Handige website voor verzamelen en veilig stellen van online bewijsmateriaal.
- www.schoolveiligheid.nl Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.

Films met als thema pesten

- Bluebird (2004)
- Mean creek (2005)
- Mean girls (2006)
- Cyberbully (2011)
- Spijt (2013)

Informatiebrochure met als thema Digipesten

- Digipesten?! Waarom zou je?? (2017, Peptalk Publishers)